

Nr 55.

Ankom till riksdagens kansli den 5 maj 1936 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank m. m.

I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1936 dagtecknad proposition nr 88, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om vissa ändringar i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank;
- 2) förordning om vissa ändringar i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 11) angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

Författningsförslagen äro bilagda detta utlåtande.

De i propositionen framlagda förslagen hava utarbetats inom jordbruksdepartementet på grundval av ett av 1934 års fastighetskreditsakkunniga med skrivelse den 27 juli 1935 avgivet betänkande med vissa synpunkter och förslag i fråga om den primära fastighetskrediten (St. off. utr. 1935: 34).

Med avseende å behovet av åtgärder på den primära fastighetskreditens område uttalar *departementschefen* i anslutning till vad de sakkunniga anført, att åtgärderna härutinnan huvudsakligen böra inriktas på att utan alltför stora ingrepp möjliggöra för lanthypoteksinstitutionen — Sveriges allmänna hypoteksbank och de med denna samhörande hypoteksföreningarna — att smidigare än hittills anpassa sina räntesatser efter gällande ränteläge ävensom på att befordra en önskvärd utbredning av hypoteksrörelsen. För uppnående av detta syftemål förordar departementschefen de ändringar i gällande författningar, för vilka nedan redogöres. Beträffande motiveringen för förslagen får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas av utskottet, hänvisa till propositionen. Departementschefen har vidare på sätt närmare framgår av det följande gjort vissa uttalanden rörande hypoteksrörelsens bedrivande.

Beträffande Sveriges allmänna hypoteksbanks upplåning stadgas i § 6 förordningen angående hypoteksbanken bland annat, att hypoteksbanken, i den mån de särskilda hypoteksföreningarna anmäla sig

till erhållande av lån, skall, såvida andra för ändamålet användbara medel icke äro att tillgå för banken, vidtaga erforderliga åtgärder för upptagande av lån mot räntebärande, till innehavaren ställda obligationer.

I § 7 samma förordning föreskrives, att av banken upptaget lån skall vara ställt att återbetalas inom viss vid lånets upptagande bestämd tid antingen genom årlig amortering eller efter uppsägning utan fastställd amortering. Lån, som av banken upptages, skall vidare vara från bankens sida uppsägbart efter viss tid, högst tio år, från lånets upptagande.

I det föreliggande förslaget har *dels* i § 6 intagits en föreskrift, att banken för tillfälligt anskaffande av rörelsemedel eller för andra tillfälliga behov må annorledes än mot obligationer verkställa upplåning på viss kort tid eller på kort tids uppsägning, *dels ock* till § 7 fogats sådant tillägg, att förslagsvis högst en femtedel av bankens obligationsupplåning må utgöras av obligationslån, som äro ställda att återbetalas utan angivande av slutlig förfallodag.

I fråga om hypoteksinstitutionens förvaltningskostnader har departementschefen uttalat, att han förutsatte, att hypoteksbanken och de särskilda hypoteksföreningarna inriktade sig på att i olika avseenden söka i görligaste mån ernå en begränsning av sina förvaltningsutgifter. Vad beträffar den av de sakkunniga berörda frågan om rätt för hypoteksföreningarnas tjänstemän att innehava vissa befattningar och uppdrag hos annan kreditinrättning på jordbrukets område syntes enligt departementschefens uppfattning avgörandet härutinnan lämpligast böra från fall till fall träffas av vederbörande förening själv.

Beträffande revisionen av hypoteksföreningarnas förvaltning innebär propositionen, att den i § 19 förordningen angående hypoteksbanken meddelade föreskriften, att hypoteksbankens styrelse skall utse ett ombud att deltaga i sagda revision, skulle givas en lydelse, varav tydligt framgår, att ett ombud skall utses för varje förening ävensom att ombudet skall utses för ett år i sänder. Till § 20 samma förordning har vidare fogats ett stycke av innehåll, att därest nyssnämnda ombud finner anledning till anmärkning mot visst förhållande, ombudet äger anmäla förhållandet till hypoteksbankens styrelse i och för behandling å allmän sammankomst mellan bankens delägare, vilka till efterrättelse för vederbörande hypoteksförening må meddela beslut på grund av anmärkningen samt, där denna avser viss åtgärd av förenings styrelse, vägra denna ansvarsfrihet för den anmärkta åtgärden.

I anslutning härtill skulle i hypoteksföreningarnas reglementen införas bestämmelse om att hypoteksförenings styrelse ej må vid föreningsstämma beviljas ansvarsfrihet för åtgärd, mot vilken anmärkning blivit framställd hos hypoteksbanken av dennas ombud, utan att frågan om ansvarsfrihet för sådan åtgärd skall avgöras å allmän sammankomst med bankens delägare. I dessa reglementen skulle även införas en allmän föreskrift av innehåll, att en av de utav vederbörande hypoteksförening själv utsedda revisorererna skall vara auktoriserad revisor eller person med motsvarande kompetens.

Departementschefen har i propositionen under rubriken föreningssty-

relse, rösträtt och ordsombud uttalat, att det kunde betecknas såsom mindre lämpligt att, på sätt för närvarande vore fallet, i hypoteksrelsens ledning tillätes kvarstå personer, vilka nått en ålder, då arbetsförmågan och handlingskraften måste antagas vara tämligen nedsatta. Efter fyllda 70 år syntes ej någon — annat än möjligen i sällsynta undantagsfall — vidare böra anlitas. En förnyring inom hypoteksinstitutionens ledning syntes ägnad att skänka verksamheten ökad effektivitet. Departementschefen har vidare framhållit angelägenheten av att från hypoteksföreningarnas sida ökad uppmärksamhet skänktes åt frågan om ett vidgat anlåtande av ordsombud inom de skilda hypoteksföreningarnas verksamhetsområden.

För ernående av en viss begränsning av rösträtten å föreningsammansammantråde föreslås i propositionen, att till § 3 förordningen angående hypoteksföreningarna fogas ett nytt stycke av innehåll i huvudsak att en var låntagare, som vederbörligen fullgjort sina skyldigheter gentemot föreningen, tillerkännes en röst för varje påbörjat belopp av 2,000 kronor, varmed han häftar i skuld till föreningen, dock högst 25 röster samt att ingen låntagare må för egen del och medelst fullmakt för annan utöva rösträtt för mer än 50 röster och ej heller för mer än en tjugondel av hela det vid sammanträdet representerade röstetalet.

Utöver vad som nämnts innefattar propositionen följande ytterligare författningsändringar.

Ur § 16 förordningen angående hypoteksbanker har uteslutits stadgandet om placeringen av bankens överskottsmedel i hypoteksföreningars obligationer. I samma paragraf har införts medgivande för hypoteksbanken att placera sådana medel i Konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer samt att mot ränta insätta medel hos centralkassa för jordbrukskredit.

I § 18 förordningen angående hypoteksbanken har intagits en bestämmelse om att Kungl. Maj:t skall utse en suppleant för ordföranden i hans egenkap av ledamot och att fullmäktige i riksgäldskontoret skola utse en suppleant för den av fullmäktige utsedde ledamoten.

Tillika har i samma paragraf stadgats, att samtliga ledamöter och suppleanter i hypoteksbankens styrelse skola utses för en tid av tre år. — Enligt ett härtill hörande övergångsstadgande skall, då första gången efter bestämmelsernas ikraftträdande val å allmän sammankomst med hypoteksbankens delägare sker av styrelseledamöter, en av ledamöterna väljas för en tid av ett år, en annan för en tid av två år samt den tredje för en tid av tre år. Vad sålunda förordats med avseende å styrelseledamöter skall även äga tillämplighet vid val av suppleanter för desamma. — I § 18 har vidare — i anslutning till vad som redan gäller enligt arbetsordningen för bankens styrelse — inrymmts en bestämmelse, att delägarna vid allmän sammankomst hava att utse en bland de av dem valda styrelseledamöterna att tjänstgöra såsom verkställande direktör.

Enligt § 20 sista stycket förordningen angående hypoteksbanken ankommer det på hypoteksbankens delägare vid allmän ordinarie sammankomst att bestämma arvoden och avlöningar för ledamöterna i hypoteksbankens

styrelse ävensom för bankens tjänstemän. Det föreliggande förslaget innebär, att delägarnas bestämmanderätt i förenämnda hänseende inskränkes till att avse arvodena för hypoteksbankens styrelseledamöter, däri inbegripen verkställande direktörens avlöning. Avlöningarna åt tjänstemännen skulle däremot bestämmas av bankstyrelsen. Föreskrift härom är avsedd att meddelas i styrelsens arbetsordning eller i annan lämplig form.

Till § 12 förordningen angående hypoteksföreningarna har fogats en föreskrift om att nedsättning av fastighets taxeringsvärde icke skall ensam för sig anses såsom tillräcklig grund för uppsägning. I samma paragraf har därjämte vidtagits den ändringen, att uppsägning till återbetalning av lånebelopp skulle kunna ske inom kortare tid än som nu medgives eller ett år från dagen för uppsägningen, därest sådant med hänsyn till föreliggande omständigheter prövades erforderligt.

Utskottet.

De ändringar i de för lanthypoteksinstitutionen gällande författningarna, som av departementschefen förordats och för vilka utskottet i det föregående redogjort, synas utskottet vara välbetänkta. Med hänsyn härtill får utskottet tillstyrka, att de i propositionen framlagda förslagen till förordningar i oförändrat skick antagas av riksdagen. Utskottet finner sig ock kunna helt ansluta sig till de av departementschefen gjorda uttalanden rörande hypoteksrörelsens bedrivande, vilka icke hava samband med de föreliggande ändringsförslagen.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 5 maj 1936.

På bankoutskottets vägnar:

EDVIN LEFFLER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Lindgren*, *Ernfors**, *Ström* i Lidköping, *Ehrnberg*, *Berling**, *Nilsson* i Mölndal*, *Bodin* och *Petersson* i Göteborg*;

från andra kammaren: herrar *Leffler*, *K. A. Westman*, *Johansson* i Sollefteå, *Carlsson*, *Severin**, *Erlander* och *Westerdahl**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Förslag

till

Förordning

om vissa ändringar i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1)
angående Sveriges allmänna hypoteksbank.

Härigenom förordnas, att §§ 6, 7, 16 och 18—20 förordningen den 16 maj 1890 angående Sveriges allmänna hypoteksbank¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

§ 6.

I — — — obligationer.

För tillfälligt anskaffande av rörelsemedel eller för andra tillfälliga behov må hypoteksbanken annorledes än mot obligationer verkställa upplåning på viss kort tid eller på kort tids uppsägning.

Hava — — — låneansökningarna.

§ 7.

Hypoteksbanken äger mot obligationer upptaga lån att inom viss, vid lånets upptagande bestämd tid återbetalas antingen genom årlig amortering eller efter uppsägning utan fastställd amortering. Dock må obligationer till ett nominellt belopp motsvarande högst en femtedel av sammanlagda beloppet av hypoteksbankens utelöpande obligationer vara ställda att återbetalas utan angivande av slutlig förfallodag. Lån, som av hypoteksbanken upptages, skall vara från hypoteksbankens sida uppsägbart efter viss tid, högst tio år, från lånets upptagande; och skola i övrigt lånevillkoren vara sådana, att de äro förenliga med grunderna för låns utgivande till hypoteksföreningarnas delägare.

§ 16.

Där så händer, att på avslutade upplåningskontrakt eller av annan anledning medel till hypoteksbanken inflyta, som ej genast kunna till utlåning i vederbörlig ordning för deläggande hypoteksföreningar eller till fullgörande av andra bankens förbindelser användas, äger hypoteksbanken sådana medel på kortare tid antingen utlåna mot säkerhet i jordegendom eller i statens, konungariket Sveriges stadshypotekskassas eller hypoteksbankens egna räntebärande obligationer eller ock göra fruktbärande genom uppköp av sådana obligationer eller, om sådant finnes lämpligare, genom medlens insättande i bankinrättning eller centralkassa för jordbrukskredit mot ränta.

¹ Senaste lydelse av § 6 se SFS 1930:203.

§ 18.

Hypoteksbanken förvaltas av en styrelse med säte i huvudstaden. Styrelsen skall bestå av fem ledamöter. Av dessa utses av Kungl. Maj:t en ledamot, tillika ordförande, samt av fullmäktige i riksgäldskontoret en, vilken skall vara vice ordförande. Därjämte utses av Kungl. Maj:t en suppleant för ordföranden i hans egenskap av ledamot samt av fullmäktige i riksgäldskontoret en suppleant för den av fullmäktige utsedde ledamoten. Övriga tre ledamöter jämte lika antal suppleanter för dem väljas av hypoteksföreningarnas ombud efter huvudtalet vid den i § 20 omförmälda sammankomst. Styrelsens samtliga ledamöter och suppleanter utses för en tid av tre år.

En av de tre ledamöter, vilka väljas vid sammankomst mellan hypoteksföreningarnas ombud, utses samtidigt att vara hypoteksbankens verkställande direktör.

I — — — biträder.

§ 19.

Revision — — — ordet.

Hypoteksbankens styrelse utser för varje hypoteksförening för ett år i sänder ett ombud att delta i revisionen av föreningens förvaltning.

§ 20.

Varje — — — utse.

På — — — beslut.

Därest det i § 19 andra stycket omförmälda ombudet vid deltagandet i revision av hypoteksförenings förvaltning finner anledning till anmärkning mot visst förhållande, äger ombudet anmäla förhållandet till hypoteksbankens styrelse i och för behandling å allmän sammankomst mellan bankens delägare, och må dessa till efterrättelse för vederbörande hypoteksförening meddela beslut på grund av anmärkningen samt, där denna avser viss åtgärd av förenings styrelse, vägra denna ansvarsfrihet för den anmärkta åtgärden.

Vid — — — detsamma.

Bestämmande av arvoden för ledamöterna i hypoteksbankens styrelse samt avlöning för verkställande direktören ankomme ock på beslut av delägarna vid allmän ordinarie sammankomst.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1936.

Utan hinder av bestämmelserna i § 18 skola, då första gången efter denna förordnings ikraftträdande val av ledamöter i styrelsen för hypoteksbanken sker, en av ledamöterna väljas för en tid av ett år, en annan för en tid av två år samt den tredje för en tid av tre år. Vad sålunda stadgas med avseende å ledamöter i styrelsen skall även äga tillämplighet vid val av suppleanter.

Förslag

till

Förordning

om vissa ändringar i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 11) angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

Härigenom förordnas, att §§ 3 och 12 förordningen den 16 maj 1890 angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända, skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

§ 3.

Delaktighet — — — erhållits.

En var delägare, som icke häftar i skuld till föreningen för uraktlåten betalning, äger en röst för varje påbörjat belopp av 2,000 kronor av sitt oguldna lånebelopp, dock högst 25 röster. Ej må någon för egen del och medelst fullmakt för annan vid föreningssammanträde utöva rösträtt med mer än 50 röster eller för mer än en tjugondel av hela det vid sammanträdet representerade röstetalet. För samma egendom må allenast en delägare rösta.

§ 12.

Om så inträffar, att egendom, som hypoteksförening till säkerhet för meddelat lån intecknad är, under lånetidens lopp genom vanvård eller anorledes undergått sådan förändring, att full anledning finnes att säkerhetens framtida tillräcklighet betvivla, eller om andra omständigheter yppas som till minskning av säkerheten inverka, vare föreningens styrelse pliktig tillse, huruvida lånet, antingen till hela beloppet eller till större eller mindre del, efter omständigheterna, bör uppsägas till återbetalning inom ett år, räknat från dagen för uppsägningen, eller ock tidigare, om sådant med hänsyn till föreliggande omständigheter prövas erforderligt, allt såvida ej lånets innehavare kan lämna annan fullgod säkerhet i jordegendom, till fyllnad i den förra. Nedsättning av fastighets taxeringsvärde skall icke ensam för sig anses såsom tillräcklig grund för sådan åtgärd, som nu är sagd.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1936.
